HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אכל איסיה כמתא לא. משמתינן ליה דהנהו איתתא ושיבבי לא עבדי שליחותם: **דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה.** אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחרינא בתריה: **ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא.** כי אתי ההוא פלוגי לגביתיה ליתי ליה אורחא לגבא דבי דינא לא סמכינן אשיבבי דאמרי בי דינא אמרי ליה: **אישתלי.** שכחו שליחותם קודם ששב אותו פלוגי לגיתו: **עד דאתא לבי דינא לא קרעינא ליה.** ואע"ג דאמר אתינא אתינא: **עד דלא ייתי לבי דינא.** שאמרו [לו] לא תן לו ולא קייס: **עד דלייתי דינא.** ויפרע לו: **לא מקרעינן ליה.** ואע"ג דאמר פרענא: **ולא היא כיון דאמר דלייתנא קרענא.** לאלתר דלמא לית ליה זוזי השתא וטרח אבל באתא לדינא כל כמה דלא אתי אפקרותא הוא: **קובעין זמן.** ליום שני בשבת ואם לא יבא מזמנין אותו ליום חמישי ואם לא יבא מזמנין אותו ליום שני ועד למחר לא כתבינן אתיתא שכל היום ממתינין שמא יבא: **לא יהבינן זימנא ביומי ניסן.** אין מזמנין אדם לדין בניסן ובתשרי שהן זמן קציר וכליר: **אבל** [ז] **נבחר ניסן.** שולחים שיבא ביום פלוני בתייר: **לבני כלה בכלה.** באין לשמוע הדלשה בכל שבת אין לדין דממנע ולא אתי לכלה: **בריגגא.** באין לשמוע הלכות הרגל קודם הרגל ג' יום: **כי אתו.** תובעין לקמיה דרב נחמן ביום כלה להזמין בעלי דינין לדין: **אמר להו וכי לדידכו כנופייכו.** לעורך דינכם הקהלתי אתכם: **מטה ושלחן מהו.** כיון דמידי דקאי בגו ביתא הוא ולא מתחזי לעלמא כי פרה וחמור וליכא זילותא דאבוהון או דלמא כיון דנפקי ועיילי אינשי לביתייהו וחזו להו ליכא זילותא: **ויחכם עוד.** כפרה וחמור כן מטה ושלחן: **מתני' אין פורטין.** להחליף סלעים בפרוטות מיד מוכסים ליטול הפרוטות מתיבתן שנותנין בה מעות המכס וכן מכים של גבאי המכס שגובה כסף וגולגולת וארנונא לפי שהן של גזל: **מפוך ביום.** של מוכס ממעות שלו: **או מן השוק.** אם יש לו מעות בשוק שאין לוקח מתיבת המכס: **גמ' אבל נותן לו דינר.** היה חייב לו פרוטות למוכס מן המכס בשוה חצי דינר ואין לו הפרוטות נותן לו דינר כסף ומקבל הימנו פרוטות בשוה חציו מפני שהוא כמגיל מידו: **דינא דמלכותא דינא.** וזה שקיבל את המכס מן המלך בדבר קבוע כך וכך לשנה אין (ב) גזלן: **שאין לו קצבה.** אלא נוטל ככל חפצו: **מאליו.** שלא מצאת המלך אפי' יש לו קצבה: **רבי להבריח את המכס.** ואע"פ שאין כוונתו להנאת לבישה אלא להבריח בו בגדיאת כלאים: **דינא דמלכותא דינא.** ומגלה שגוזל את המוכס ישראל זה שקיבל את המכס מיד המלך נכרי בהיתר: **נודרין.** קונס כל פירות עלי אם אין תבואה זו של בית המלך: **הורגים.** רוצחים: **תרמיס.** בעלי תיגרה ומריבה וגזלני ממון: **במוכס שהוא כנעני אנס** (ג). ואין לחוש אם גחלו היכא דליכא חילוט האם שאין מבין שזה מכזב: **באין עליו בעקיפין.** בחכמה עד שפוטרין את הישראל: **אחרי נמכר.** בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוק משפטי: שלא

אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה [ב]**ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה** [ג]**ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא** [ד]**האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא** [ה]**כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא** [ו]**קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב** [ז]**אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל** [ח]**ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה** [ט]**לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא** [י]**אבל מנינן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן** [יא]**ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן** [יב]**לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו** [יג]**והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות** [יד]**חייב לשלם:** [טו]**מתני' ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו** [טז] **אמר לו** [יז]**תן לחכם ויחכם עוד: מתני'** [יח]**אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה** [יט]**אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: גמ'** תנא [כ]**אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין** [כא]**והאמר שמואל** [כב]**דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל** [כג]**במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי** [כד]**במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא** [כה]**לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא** [כו]**אסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום** [כז]**ר"ע מותר להבריח את המכס** [כח]**בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי** [כט] **דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני** [לא] **אהא** [לב]**שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל** [לג]**במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי** [לד]**במוכס העומד מאליו רב אשי אמר** [לה]**במוכס כנעני דתניא** [לו]**ישראל וכנעני אנס** [לז] **שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמרו לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין** [לח] **דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע בשבא מזפירין מנין** [לט]**לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל** [מ]**אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא**

ומר [מא]**סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' לגבוש והא נמי** (ג) דתניא מוכסי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בגמרא מדליקין (שבת דף כט: ושם) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין התם נמי שרי אף לגבוש ולא שיאסר דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים ל"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בברור שהם של גזל ור"ש נמי דאמר סתם גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושיוי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא דתיבה וכיס מיוחדת להלניע שם גזלות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו סתם יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומחשב בלבו היום דאין נאסר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דדבריו שבלב אין דבריו משוס אונסא שרו ליה הכי מפרש התם וה"ה שיכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן נוהגים כשהאנסים מדיריים היהודים הדריים תחתיהם שלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור סתם שלא יצאו ובלבם יחשבו היום ואפי' הוא מפרש בשפתיו שלא יצא ממנו כל ימי חייו יכול להעריס ולחשוב בלבו שוס תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור: שלא

לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו אמר לו תן לחכם ויחכם עוד: מתני' אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: גמ' תנא אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא אסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום ר"ע מותר להבריח את המכס בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני אהא שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו רב אשי אמר במוכס כנעני דתניא ישראל וכנעני אנס שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמרו לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע בשבא מזפירין מנין לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל אחרי נמכר גאולה תהיה לו

מסורת הש"ם

א) [ל"ל אמין], ב) [ל"ל מיינין], ג) [לעיל קיא: לקמן קיד:], ד) גיטין י: נדרים כח. ב"מ נד: נה., ה) כלאים פ"ט מ"ב, ו) [ע' תוס' זבחים לא: ד"ה הא ר' יהודה], ז) גרסינן במס' שמחות פ"ב הלכה ט' הגובה את המכס ה"ז שופך דמים ולא שופך דמים בלבד אלא כאלו עובד ע"ז ומגלה עריות ומחלל שבתות, ח) נדרים מ:, ט) [נכ"מ: ישראל וגוי], י) [מיסן לנתר ניסן כל"ן], יא) נכ"מ: שהוא נכרי, יב) שיך אחר ד"ה אין פורטין, יג) נכ"מ: כשהגיס, יד) וכ"ז דוקא להנכל מן האנסים אבל בגלא"ה אסור לגנוב דעת הבריות מ"ו כל שהוא אפי' שלא בשעת נדר,

תורה אור השלם

1. תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֵף לֶקַח: משלי ט ט
2. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאַחָיו יִגְאָלֶנּוּ: ויקרא כה מח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמתני לה אהא גולדין וכו' של תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: (ב) רש"י ד"ה דינא וכו' אין זה גזלן: (ג) תוספות ד"ה ומר וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכסי כסות:

גליון הש"ם

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עיכוין סה ע"ב: שם אסור להבריח. עיין פסחים דף קיג ע"ב: שם דמ"ם דבר שאין מתכוין מותר. זבחים לא ע"ב תוד"ה הא ר"י:

שיטה מקובצת

(א) כתב הרב המאירי ז"ל וזה דוקא בכנענים עובדי אלילים אנסים שאינם גדורים בדרכי הדתות כו' (ועי' לעיל דף ל"ח ע"א מה שמובא שם בשיטה מקובצת בזה) אבל באותן הגדורים בדרכי הדתות לא נאמר כן אלא אם באו לפנינו לדין אין מעבירין להם את הדרך כמלא מחט אלא יקוב הדין את ההר:

רבינו חננאל

ואמר רבא האי מאן דכתיבא פתיחא עלויה על דלא אתא לבי דינא וכו'. פר"ח זצ"ל הני כולהו דרבא הילכתא נינהו. אמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני זמנא ובתר זמנא עד למחר לא כתבינן פתיחא וכו', ה"מ גברא דלא שכיח במתא אבל איתתא דשכיחא במתא דיתבא ולא אתיא מורדת היא. פר"ח זצ"ל, וכן כל שהוא כיוצא בה לאלתר הוי מורד וכתבינן עליה פתיחא לאלתר. **תנן לא ילבוש אדם כלאים אפילו על גבי י' מלבושין להבריח בו את המכס.** במקום שישר' נותנין מכס וגזים אין נותנין. ר' שמעון אומר משום ר' עקיב' מות' להבריח בו את המכ'. בשלמ' לענין כלאים בהא פליגי דתנא קמא סבר דבר שאין מתכוין אסור ור' שמעון סבר דבר שאין מתכוין מותר. מהכא שמעי' דכל דבר שאין מתכוין מותר דקאמר ר' שמעון בכ"מ, משום ר' עקיבא קאמ'. **להבריח בו את המכס.** פי' כדי שיראה כי מבגדי מלבושו הוא ולא מבגדי סחורה פר"ח. **והא דתנן נודרין להרגים ולחרמים כול'.** מפורש במקומו כי נודר יאסור כל פירות שבעולם עליו מחשב בלבו הי ומוציא בשפתיו סתם, אע"ג דקימא לן דברים שבלב אינן דברים, לגבי אנסין איפשר דלא עקר לנידריה כי האי גונא שרו ליה רבנן. **רבי עקיבא אומר אין באין עליו בעקיפין.** פי' בערמומיות.

עין משפט נר מצוה

בטב א מיי' פ' כה מהל' סנהדרין הל' י טוש"ע ח"מ סי' יא סעי' ג בהג"ה:
ל ב ג מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה י סמג עשין רח טוש"ע שם ס"ג:
לא ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד:
לב ו ז מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ה:
לג ח ט י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ה סעי' א ג:
לד כ ל (מיי' שם) טוש"ע שם סעי' ב בהג"ה:
לה מ נ ס מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט ס"ד:
לו ע מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעי' ג וסעי' ז ח ט:
לז פ צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
לח ק מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יח סמג לאוין רטו טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:
לט ר מיי' פ"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מ ש ת א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' א ג ופ"ד מה' נדרים הל' א סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלב סעי' יד:
מא ב מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מב ג מיי' פ"י מהל' מלכים הל' יב:
מג ד מיי' פ"א מהל' גזילה הלכה ב ופ"א מהל' גניבה ה"א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב וסי' שנט סעי' א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' דתניא אסור להבריח בהם כל"ל. וכ"ה בי"ף ורל"ל בכלאים ובמיעוקי יוסף הגיהא בו וכן בדר' עקיבא ויעו"ש בג"י דגרים להגיה בלשון הש"ק תניא אסור לגבוש עשרה בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן נלע"ד שהיתה גירסת התוס' בזבחים דף לא ע"ב ד"ה הא ר"י ועוש"ה ולשון סוגיין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוכח וע' פני יהושע והו"ק:

מוסף רש"י

לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע ומיתה לפניהן, אלא אפילו פרה כו'. והכל מעידין שהיה דגנזל חייבין (לעיל קיא:). **דינא דמלכותא.** של עכו"ם (גיטין י:) כל מכיס ותרגומיות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותא, דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם תוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון תביעו על פי תוק המלך הגזוג בעיר משוס גזל (רשב"ם ב"ב נד:). **נודרין להרגין.** שהוא חוגג על עסקי ממון, שאם בא לחוגג יכול לידור על זה שהוא של תרומה ויאמר נדר זה עלי אם אינו של תרומה, אף על פי שאינו של תרומה, כדי שלא יטלם, לפי שיש חיוב מיתה לזו, והנדר מותר ושינו נמי נדרי תוקפן (נדרים נב:). **ולחרמין.** שהוא לפטיס בעלמא שאינו חוגג (שם). **ולמוכסין.** נוטל מכס המלך ולוקח פירותיו בעל כרחו (שם). **אף על פי שאינה של תרומה.** יכול לידור שהן של תרומה כדי שלא יטלם (שם).